

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Ivona Kubecová

Politická situace ve městě Hranice v letech 1885–1912 a osobnost
prvního českého starosty města Františka Šromoty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Politická situace ve městě Hranice v letech 1885–1912 a osobnost prvního českého starosty města Františka Šromoty*“ vypracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D., za ochotu, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

Úvod	6
1 Město Hranice	8
1.1 Základní geografické údaje.....	8
1.2 Významná místa ve městě Hranice.....	8
1.2.1 Přírodní památky města a okolí.....	8
1.2.2 Stavební památky města.....	9
1.3 Historie města Hranice do začátku 20. století.....	10
2 Národnostní situace v Hranicích v 2. polovině 19. století.....	12
2.1 Ovládnutí hranické radnice Němci v roce 1885 – Dr. Friedrich Plachky.....	12
2.2 Židé v Hranicích	13
2.2.1 Historie Židů od 16. do konce 19. století ve městě Hranice	13
2.2.2 Židovská podpora Němců	14
3 František Šromota.....	16
3.1 Občanská beseda Jurik.....	17
3.2 Šromotova politická kariéra v Národní straně na Moravě	18
3.2.1 Národní strana na Moravě	19
4 Školství v Hranicích v letech 1870–1903.....	21
4.1 První česká soukromá měšťanská škola	21
4.2 Gymnázium pod německou správou.....	22
5 Obecní volby v Hranicích v letech 1885–1903	24
5.1 Volby roku 1898	24
5.2 Volby roku 1901	25
5.2.1 Úsilí Čechů o vypsání obecních voleb	25
5.3 Volby roku 1903	27
5.3.1 Činnost městských zastupitelů po vyhraných obecních volbách v roce 1903	29
6 Úsilí radnice o vznik českého gymnázia v letech 1903–1912.....	31

7 Smrt Františka Šromoty.....	34
8 Praktická část.....	35
8.1 Pracovní list	36
Závěr.....	38
Použitá literatura a zdroje	39
Seznam příloh.....	43

Úvod

Politická situace ve městě Hranice se nesla od 70. let 19. století do počátku 20. století, podobně jako v ostatních moravských městech, v duchu česko-německých sporů mezi místními elitami. Od revolučního roku 1848 se v českých zemích začalo šířit národní hnutí a úsilí o národní rovnoprávnost. Na Moravě měli Němci mnohem silnější pozici, protože tvořili ekonomicky vyspělejší obyvatelstvo měst, zároveň zde česko-německé vztahy nebyly tak vyhocené jako v Čechách. Problematika národnostních bojů na Moravě byla zpracována řadou historiků, nicméně ucelená práce mapující vztahy mezi oběma národy v Hranicích chybí. Přitom politická situace v okolních městech (Přerov, Nový Jičín, Olomouc a další) ve 2. polovině 19. století byla podrobně zpracována například v knize Pavla Kladiwy Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914.

Cílem mé bakalářské práce bude tedy zpracovat kapitoly hranických dějin, které se týkaly již zmiňovaných česko-německých vztahů a snažit se o objektivní popis významných regionálních událostí konce 19. a počátku 20. století. Budu podrobněji zkoumat život prvního českého starosty města Hranic, JUDr. Františka Šromoty, jehož zásluhy na vítězství české většiny při obecních volbách v roce 1903 v Hranicích jsou nezpochybnitelné. Protože o F. Šromotovi nebyla dosud vydána žádná ucelená monografie, budu čerpat především z prací, které byly vydány již na počátku 20. století a vznikaly tak v období euforie z vítězství nad německou menšinou na komunální úrovni a tudíž neposkytují nestranný pohled na danou problematiku. Modernější literatura se sice věnuje různým oblastem života na Hranicku (autoři Jiří Lapáček, Jiří Nebeský a další), avšak nejpodrobnějšímu popisu zmiňovaných národnostních problémů ve městě koncem 19. století se věnoval Vojtěch Bartovský ve svém Statisticko-topografickém a kulturně-historickém adresáři. Osmá kapitola této knihy: „Historie úsilí Čechů hranických o vymanění z nadvlády německé“, bude v mé práci stěžejní pro sepsání kapitoly číslo šest „Obecní volby v Hranicích v letech 1885–1903“, byť byla, jak již bylo zmíněno, silně pročesky orientovaná. Záměrem mé práce bude popsat úsilí politicky angažovaných českých občanů Hranic o navrácení vedení města do českých rukou. Dle historické literatury to byla práce nelehká a trvala několik desetiletí. Během nich docházelo k aktům, které ne vždy byly zcela korektní, morální a čisté z obou stran.

Ve své práci se nebudu detailněji zabývat veškerými oblastmi života v Hranicích ve 2. polovině 19. století, ale zaměřím se především na politickou situaci a s ní související

židovskou komunitu ve městě, vznik českého školství, činnost nacionálních spolků a národnostní úsilí českých obyvatel města. Mimo okruh zmíněných témat ponechám některé důležité aspekty mající vliv na politický život v Hranicích, a to byl například vliv rakouského vojenského školství nebo hospodářský rozvoj v okrese. Při analýze dané problematiky budu vycházet z dobových periodik, která však často byla národnostně ovlivněna a tudíž neposkytují objektivní pohled na tehdejší události (Hlasy z Pobečví – staročeské hranické noviny, Moravská orlice – staročeské brněnské noviny a další). Naopak další významná činnost F. Šromoty, jeho politická angažovanost v Národní straně na Moravě, se dá na základě modernějších publikací (například Jiří Malíř Od spolků k moderním politickým stranám či Politické strany 1861–1933) nestranně zhodnotit.

Analýzu vztahů mezi českým a německým obyvatelstvem ukončím rokem 1912, kdy F. Šromota zemřel. I když německé obyvatelstvo poté stále usilovalo o moc ve městě a přestože již nikdy nezískalo většinu na hranické radnici, spory skončily až vznikem prvního českého demokratického státu v roce 1918.

1 Město Hranice

1.1 Základní geografické údaje

Město Hranice je součástí mikroregionu Hranicko, ležícím v okrese Přerov, ve východní části Olomouckého kraje. Rozloha města Hranic činí 50 km² a počet obyvatel byl k 1. lednu 2013 18 745.¹

Město leží na soutoku řeky Bečvy s Ludinou a Veličkou v nadmořské výšce 260 m n. m. Hranický region je rozdělen evropským rozvodím do dvou úmoří. Ze severní části odtéká řeka Odra do Baltského moře a z jižní části řeka Bečva do Černého moře. Hranice se nacházejí v oblasti, kde Moravská brána tvoří hranici mezi Oderskými vrchy na západě a Podbeskydskou pahorkatinou na východě. V okolí města je možné nalézt množství zajímavých přírodních útvarů, například Hranický kras, Moravskou bránu, termální prameny v Lázních Teplice nad Bečvou, průlomové údolí Bečvy, NPP Hůrku a další.²

Hranice jsou také významným železničním koridorem. Trať Ostrava – Přerov – Praha je nejfrekventovanější tratí v České republice. Hranice jsou i důležitým uzlem silniční dopravy.

1.2 Významná místa ve městě Hranice

Pro město je významná oblast cestovního ruchu, protože na Hranicku lze nalézt množství přírodních, architektonických i historických zajímavostí. Zde bych zmínila například Zbrašovské aragonitové jeskyně, Hranickou propast, Sady Československých legií, farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele, Starou radnici nebo zámek.

1.2.1 Přírodní památky města a okolí

Zbrašovské aragonitové jeskyně jsou od roku 2003 národní přírodní památkou. Vznikly působením uhličitých kyselých vod, které v jeskyních vytvořily zcela ojedinělou výzdobu. Do některých níže položených částí jeskyní je vstup zakázán z důvodu přítomnosti oxidu uhličitého. Jeskyně jsou nejteplejší v České republice a jediné zpřístupněné jeskyně hydrotermálního původu u nás.³

¹ Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2013. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

² VOŽENÍLEK, Vít. *Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu*. 2008, s. 17.

³ Zbrašovské aragonitové jeskyně. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Hranická propast je nejhlubší propastí České republiky i střední Evropy. Vznikla působením minerálních vod. Suchá část propasti je hluboká 69,5 m a hloubka jezírka pod ní činí 220 m. Jejího dna dosud nebylo dosaženo, naměřená celková hloubka z roku 2008 je tedy 289,5 m. Propast již v roce 1624 zaznačil na mapu Moravy Jan Amos Komenský.⁴

Park sady Československých legií vznikl v prvních letech 20. století zároveň s výstavbou železobetonového mostu přes řeku Bečvu. Původní koncepci vypracoval zahradní architekt František Thomayer. Od roku 1997 je park považován za kulturní památku. V altánu parku se dodnes konají kulturní akce a koncerty. Park je hojně navštěvován pacienty nedalekých Lázní Teplice nad Bečvou a je využíván pro rekreační účely všemi obyvateli města Hranice.⁵

1.2.2 Stavební památky města

Farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele byl vystavěn za vlády rodu Dietrichštejnů v pozdně barokním slohu v 1. polovině 18. století. Výzdoba kostela vznikla ve 2. polovině 18. století. Hlavním architektem byl František Antonín Grimm z Brna. Kostel vyniká hlavně průčelím s věží, která je ozdobena znakem pánů z Dietrichštejna. Stavba i její výzdoba je na vysoké architektonické úrovni, za zmínku stojí zejména vitrážová okna s postavou sv. Anežky České nebo hlavní oltář zasvěcený sv. Janu Křteli.⁶

Stará radnice na hranickém náměstí je jednou z významných památek města. Byla vystavěna v 16. století v pozdně gotickém a renesančním slohu. Na radnici se už od roku 1860 scházelo zastupitelstvo města. Od roku 1998 je na radnici umístěno městské muzeum a galerie, knihovna a oddělení ZUŠ Hranice. Na městské radnici najdeme Gotický sál, renesanční portál, vyhlídkovou věž a další zajímavé prvky.⁷

Zámek v Hranicích vznikl v průběhu 15. až 17. století a je vystavěn v renesančním a barokním slohu. Vyniká především svými barokními arkádami, které obklopují zámeckou dvoranu. Zámek byl od 17. století do roku 1945 majetkem rodu Dietrichštejnů, po válce byl konfiskován a přešel do vlastnictví města. V letech 1996–1998 zde proběhla rozsáhlá

⁴ Hranická propast. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

⁵ Sady Čs. legií. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

⁶ Farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

⁷ Stará radnice. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

rekonstrukce, po jejímž dokončení se na zámek přestěhoval z radnice městský úřad. V současné době je zámek hojně využíván obyvateli města; konají se zde společenské, kulturní, školské a další městské akce a události.⁸

1.3 Historie města Hranice do začátku 20. století

Zakladatelem města Hranice byl benediktinský mnich Jurik, který ve 12. století odešel z rajhradského kláštera, usadil se na místě u řeky Bečvy a začal zakládat obec Hranice. Brzy dokázal krajinu zkultivovat. Správce Moravy, Bedřich z rodu Přemyslovců, mu za tuto práci území daroval. Město prosperovalo a kolem něj se vytvářely další osady, například Běloutín, Polom, Loučky atd.⁹

Roku 1201 markrabě Jindřich Vladislav, bratr krále Přemysla Otakara I., věnoval tuto oblast zároveň s olomouckým Hradiskem premonstrátskému řádu. Tento čin vyvolal mezi řádem benediktinů a řádem premonstrátů spory, které trvaly 21 let. Konec těmto sporům učinil až Přemysl Otakar I. Bylo rozhodnuto, že město Hranice zůstane v rukou olomouckého Hradiště. Mnich Jurik z města odešel a usadil se v okolí Hradce Králové.¹⁰

Od roku 1201 do roku 1481 spadalo město Hranice tedy pod správu premonstrátského kláštera na Hradisku u Olomouce. V roce 1251 Přemysl Otakar II. udělil městu Hranice městské právo. V polovině 15. století byly Hranice dobyty husity a husitské přijímání podobojí se stalo pro město hlavním náboženským směrem, i když město mělo stále povinnosti k olomouckému Hradišti. Král Jiří z Poděbrad věnoval roku 1460 město Hranice hejtmanu Ctiboru Tovačovskému z Cimburka, ale Matyáš Korvín, který bojoval o královský trůn s Jiřím z Poděbrad, vrátil hradištský klášter premonstrátům a ti jej prodali roku 1481 pánům z Pernštejna.¹¹

V letech 1481–1620 spadaly Hranice pod správu různých šlechtických rodů. Pánové z Pernštejna byli majiteli města Hranice od roku 1481 do roku 1548. Za vlády Viléma z Pernštejna obyvatelé města vyznávali kališnické učení. Nechtěli ani katolické duchovní, a proto v roce 1510 požádali Viléma z Pernštejna a jeho syny Jana a Vojtěcha, aby jejich bohoslužby mohly být vedeny husitským knězem. Zároveň se zavázali, že pokud by chtěli

⁸ Zámek. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

⁹ BARTOVSKÝ, Vojtěch. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, 1909, s. 115.

¹⁰ Tamtéž, s. 116.

¹¹ Tamtéž, s. 117, 118.

pánové z Pernštejna pro sebe kněze katolického, tak mu na vlastní náklady postaví kapli. Po smrti Viléma z Pernštejna přešly Hranice pod správu jeho syna Jana. Ten z finančních důvodů prodal město Hranice v roce 1548 Václavu Haugvicovi z Biskupic. Za jeho vlády se v Hranicích ujalo učení Českých Bratří.¹² Roku 1553 koupil město Jan Kropáč z Nevědomí, po jehož smrti město zdědila jeho dcera Anna. Ta se v roce 1579 provdala za Jana ze Žerotína. Za jejich vlády se Českým Bratřím v Hranicích dostalo mnoho výhod – Anna je osvobodila od veškerých poplatků, dovolila zvonit k bohoslužbám a jejich majetek prohlásila za svobodný. Jednotě bratrské se v městě Hranice dařilo i za dalšího pána – Zdeňka Žampacha z Potnštejna. Roku 1609 prodal Zdeněk Žampach město Karlu Bergrovi z Bergu, ten pak město roku 1612 prodal Václavu Molovi z Modřelic, který byl za podporu krále Fridricha Falckého doživotně uvězněn na Špilberku. Tak se Hranice roku 1622 jako zkonfiskovaný majetek dostaly do rukou olomouckého biskupa a kardinála Františka z Dietrichštejna. Za vlády kardinála byli Čeští Bratři silně pronásledováni. Po bitvě na Bílé hoře bylo město zbaveno všech práv a výsad, které kdy mělo. Hraniční občané se proti kardinálu z Dietrichštejna a katolictví bouřili. Za to je kardinál trestal. Pokud někdo pomohl pronásledovaným Českým Bratřím, byl popraven.¹³

Po smrti Františka, kardinála z Dietrichštejna, zdědil v roce 1636 veškerý majetek jeho syn Maxmilián (1636–1655).¹⁴ Po smrti Maxmiliána přešly Hranice na jeho syna Ferdinanda (1655–1698), jeho nástupcem byl Leopold (1698–1708). Leopold z Dietrichštejna neměl žádné mužské potomky, proto zanechal město Hranice svým příbuzným z jiné rodové linie. Město tedy přešlo pod správu Valtera Xavera (1708–1738), dále jeho nejstaršího syna Karla (1738–1781). Ten přenechal vládu svému synu Janu Karlovi (1781–1808). Jeho dědicem se stal František Josef (1808–1854), za jehož vlády se stavěla Severní dráha císaře Ferdinanda. Posledním mužským potomkem tohoto rodu byl Josef, kníže z Dietrichštejna (1854–1858). Po smrti Josefa byl majetek rozdělen mezi jeho dvě dcery.¹⁵ Od roku 1858 byla majitelkou města Hranice kněžna Gabriela Hatzfeld-Wildenburgová a od roku 1909 její sestra, hraběnka Antonie Althannová.¹⁶

¹² Jednota bratrská – evangelické náboženské hnutí pokračující v tradicích husitství. Ustanovili se jako samostatná církev, soustředoval se zde intelektuální výkvět národa. Za vlády Jiřího z Poděbrad byli pronásledováni. Bratři kázali lásku ke vzdělání – překlad Bible kralické. V Jednotě bratrské působil i Jan Amos Komenský. (Vykoupil, s. 228-229)

¹³ BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, s. 119-121.

¹⁴ Tamtéž, s. 123.

¹⁵ Tamtéž, s. 125, 126.

¹⁶ BARTOŠ, J. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, Svazek VI, 1978, s. 131.

2 Národnostní situace v Hranicích v 2. polovině 19. století

2. polovina 19. století probíhala v Hranicích v duchu národnostních bojů. Po roce 1848 přešly politické snahy v zemi do bojů mezi oběma národnostmi.¹⁷ Češi začali usilovat o uznání svých práv. Císař František Josef uznal samostatnost Uher v rámci rakousko-uherské monarchie, české země však nadále zůstaly její součástí. Nejenom v Praze, ale i v malých městech se začal mezi lidmi šířit fenomén nacionalismu, který zintenzivnil spory mezi českým a německým obyvatelstvem. Na Moravě probíhalo toto národnostní úsilí později než v Čechách, i když od 90. let 19. století i Češi na Moravě usilovali o svá politická práva. Podobná situace byla i v Hranicích.

2.1 Ovládnutí hranické radnice Němci v roce 1885 – Dr. Friedrich Plachky

Nejvýznamnější politicky angažovanou osobou německé menšiny na komunální úrovni ve městě byl Dr. Friedrich Plachky. Byl to advokát a do Hranic přišel na začátku 70. let 19. století z Rudice (Riegersdorf) na Těšínsku. V Hranicích působil nejprve jako člen městského zastupitelstva, dále jako náměstek starosty Franze Watzlawika. Posléze vstoupil do Německé liberální strany (Deutschliberale Partei).¹⁸

F. Plachky byl v roce 1890 zvolen starostou města a v této funkci setrval až do roku 1903, kdy hranickou radnici ovládla česká většina v čele s Františkem Šromotou. Během starostování F. Plachkeho narostl dle dostupných pramenů obecní dluh ze 40 000 na 1 600 000 korun. Nicméně je třeba podotknout, že z těchto peněz se za jeho vedení ve městě vystavělo mnoho důležitých veřejných budov, například lesnická škola, obecná česká dívčí a chlapecká škola, kasárna, nemocnice a další.¹⁹

Čeští občané města F. Plachkemu vytýkali mimo jiné to, že ve městě podporoval německé živnostníky, německé školy a naopak se bránil převzetí soukromých českých škol do veřejné správy. V průběhu své funkce jmenoval více než šedesát čestných německých občanů, aby znevýhodnil v obecních volbách české obyvatelstvo. V roce 1899 a 1902 byl zvolen poslancem do moravského zemského sněmu.²⁰ Dr. F. Plachky vydržel jako starosta města na

¹⁷ VYKOUPILOV, L. *Slovník českých dějin.*, 2000, s 98.

¹⁸ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 162-163.

¹⁹ MALÍŘ, J. *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861-1918.* 2012, s 489.

²⁰ Tamtéž, s 490.

hraniccké radnici dlouhých 13 let. Pro české občany města to byly roky usilovné národní práce, která byla završena až v roce 1903 vítězstvím v obecních volbách a zvolením F. Šromoty starostou města. Po volební porážce se F. Plachky odstěhoval do Olomouce a po rozpadu habsburské monarchie do Vídně. V Rakouské republice dožil život v chudobě. V roce 1923 se údajně obrátil na hranické městské zastupitelstvo s prosbou o finanční výpomoc. Zastupitelstvo však žádost zamítlo.²¹

2.2 Židé v Hranicích

Do národnostních bojů v Hranicích ve druhé polovině 19. století vstupovala kromě německé strany také místní židovská obec. Ta byla na straně Němců a v počátcích bojů o hranickou radnici měla nezanedbatelný vliv na volební výsledky ve městě. Proto je na místě zmínit historii jejího působení ve městě.

2.2.1 Historie Židů od 16. do konce 19. století ve městě Hranice

Ve městě Hranice se Židé začali usazovat již v 16. století. Přišli z významné sousední židovské obce v Lipníku nad Bečvou. Po skončení třicetileté války získali jednak domy opuštěné původními obyvateli nebo dobře zaplatili úřadům za domy položené na hlavní třídě. Kolem roku 1635 si Židé, již jako samostatná židovská obec, zřídili synagogu, školu i hřbitov. Nicméně již v roce 1637 byl vydán zákaz prodeje domů dalším Židům. Hraničtí občané neměli židovskou komunitu příliš v lásce. Křesťanští měšťané se obávali o svoje řemesla, takže je Židé nesměli provozovat. Proto Židé obrátili svou pozornost k obchodu, který se následně v 19. století ukázal jako perspektivnější.²²

Knížecí rod Dietrichštejnů, který vlastnil Hranice od roku 1622, židovské komunity na svých panstvích podporoval. Proto byla hranickým Židům roku 1637 udělena samostatnost a nezávislost na křesťanské obci. Od roku 1656 mohli Židé své syny posílat studovat i do jiných měst a dcery provdávat i mimo panství. V 18. století byl největším problémem hranických Židů nedostatek obytné plochy. Přirozeným nárůstem jejich počtu a také příchodem uprchlíků z rakouských (17. století) a polských zemí (začátek 18. století) je bytové poměry nutily rozdělovat domy pro více rodin. Počet rodin v jednom domě vzrostl tak klidně i na deset. Tím vznikla živná půda pro rozvoj nakažlivých chorob, a proto se v roce 1691 zřídil

²¹ BEDNÁŘ, V. Město si připomene 100 let od zvolení prvního českého starosty. *Hranické noviny*. 12. 9. 2003, roč. IX, č. 37, s. 5.

²² BEDNÁŘ, V. *Židé na Hranicku*. 2007, s. 2.

z pustého předměstského domu lazaret pro nemocné. Do roku 1848 se stát snažil regulovat počet židovského obyvatelstva. Tzv. familiantský zákon určoval pravidla založení židovských rodin, povoloval sňatky i plození dětí pouze určitému počtu familiantů. Židé byli čím dál více separováni. V Hranicích činil počet židovských rodin na konci 18. století 120.²³

Ve 2. polovině 19. století se přístup k Židům ve městě začínal měnit. V rámci asimilace židovských obyvatel byly zřízeny školy s německým vyučovacím jazykem a postupně docházelo k celkové germanizaci těchto obyvatel v českých zemích. Nejdůležitějším momentem pro židovské obyvatelstvo bylo zrušení familiantského zákona v roce 1849, což znamenalo konec jejich ghett. Od roku 1850 pak židovské obce správní reformou získaly právo mít vlastní samosprávu, a to až do roku 1919.²⁴ Na tomto místě bych zmínila knihu Hranice Jiřího Nebeského, kde autor naopak udává, že židovské ghetto ve městě existovalo až do konce 19. století a že Židovská (dnes Janáčkova) ulice byla až do roku 1918 dokonce na noc uzavírána.²⁵

V roce 1857 žilo v Hranicích 802 židovských obyvatel, což bylo 13% z celkového počtu obyvatel města. Od tohoto vrcholu pak jejich počet klesal, převážně z důvodu vystěhování za prací. Např. do Vídně se z hranických Židů odstěhovalo 17 lékařů a 9 advokátů. Obchodníků, kteří město také opustili, bylo více než 100. Nutno podotknout, že za hranicemi města dosáhlo mnoho z nich velkého úspěchu.²⁶

2.2.2 Židovská podpora Němců

Úloha hranických Židů v boji o ovládnutí radnice českou většinou byla významná z toho důvodu, že Židé byli výraznou oporou místních německých obyvatel. Uměli sice mluvit česky, ale tuto řeč nepoužívali, přednost měla němčina. Česká obec proto logicky neměla židovské obyvatelstvo příliš v oblibě a jejich negativní postoj k židovským spoluobčanům začal slábnout až na začátku 20. století, především z důvodu nárůstu antisemitismu na straně německé.²⁷ Židovské děti v Hranicích mohly navštěvovat od roku 1865 trojtřídní hebrejsko-německou školu, o pět let později se škola změnila na dvoutřídní, po dalších čtyřech letech již pouze jednotřídní a vyučování probíhalo jenom půl dne. Od školního r. 1897 bylo celodenní vyučování obnoveno. Po ukončení základní školy spousta židovských

²³ BEDNÁŘ, V. *Židé na Hranicku*. 2007, s. 2.

²⁴ Tamtéž, s. 4.

²⁵ NEBESKÝ, J. J. *Hranice.*, 2007, s. 27.

²⁶ BEDNÁŘ, V. *Židé na Hranicku*. 2007, s. 5.

²⁷ Tamtéž, s. 6.

děti pokračovala ve studiu na hranickém německém gymnáziu, z celkového počtu studentů jich byla téměř třetina.²⁸

Tak jako se v druhé pol. 19. století začaly v Hranicích v rámci nárůstu národního uvědomění zakládat české spolky, tak i obec židovská zakládala své první spolky. V roce 1875 to byl např. pohřební spolek Chevra kadischa nebo v r. 1896 Izraelský ženský spolek. Dalším významným počinem Židů na Hranicku byla výstavba nové synagogy v maursko-byzantském stylu. Židovská obec získala povolení k její výstavbě v r. 1864. Volba stylového pojetí stavby vycházela z tradice židovských modliteben, podobně byla postavena synagoga v Brně (1852), v Bzenci (1859–1863) nebo v Břeclavi (1868).²⁹ Synagoga byla postavena za židovskou radnicí (dům čp. 728) a nahradila prostorově nevyhovující synagogu předchozí, která byla sice zděná, ale měla ještě šindelovou střechu a dřevěnou kopuli. Židovské domy byly na počátku 20. století postupně bourány a na jejich místě vyrostly stavby vybudované v secesním a později funkcionalistickém slohu (dům čp. 734 a čp. 731). Tolik o židovské komunitě ve městě Hranice.³⁰

²⁸ BEDNÁŘ, V. *Židé na Hranicku*. 2007, s. 7.

²⁹ Tamtéž, s. 8.

³⁰ NEBESKÝ, J. J. *Hranice.*, 2007, s. 28.

3 František Šromota

František Šromota sehrál klíčovou úlohu v národnostním boji v Hranicích v letech 1888 až 1912. Usilovně bojoval proti germanizaci Hranic. Obyvatelé města jej považovali za svého vůdce. Ve městě nebyla osobnost, která by se mu oblibou vyrovnala. Od svého příchodu do Hranic až do své smrti v roce 1912 směřovala jeho snaha a úsilí k navrácení města českému obyvatelstvu. Šestnáct let se snažil, aby v Hranicích byly zřízeny české školy a na radnici seděli čeští zastupitelé. Mezi uvědomělé občany, kteří F. Šromotovi nezištně pomáhali, patřili například Ludvík Popp, František Rozehnal, Jan Jambor, Karel Křenek, František Kopecký, Antonín Boček, Antonín Kunz, Antonín Bališ, Peregrin Pešl a mnozí další. Jejich hlavním cílem bylo nastolit v Hranicích českou samosprávu.³¹

F. Šromota se narodil dne 28. listopadu roku 1853 ve Velkých Penčicích u Přerova. Matka Petronila, rozená Horáková, byla v domácnosti, otec Josef pracoval jako rolník. F. Šromota vystudoval české gymnázium v Olomouci a následně práva na univerzitě v Praze. Již při studiu na vysoké škole se aktivně zajímal o veřejné dění a politickou situaci. Také byl členem studentského spolku „Radhošť“.³²

Svou advokátní praxi začal F. Šromota u Dr. Josefa Fanderlíka a následně u Dr. Jana Žáčka v Olomouci. U něj F. Šromota pracoval v letech 1881 až 1887. Dr. J. Žáček byl velmi činný v zemské politice a na formování politických názorů F. Šromoty měl zásadní vliv. J. Žáček byl jedním z vůdčích představitelů staročeského křídla Národní strany na Moravě. Jeho politická kariéra byla velmi úspěšná - nejprve byl v roce 1887 zvolen poslancem do moravského sněmu, následně zasedal v říšské radě, v roce 1902 byl jmenován náměstkem zemského hejtmana a dokonce 2 roky působil jako ministr bez portfeje ve vládě hraběte Richarda Bienertha.³³ Dr. J. Žáček stál po boku F. Šromoty po celou dobu jeho úsilí o získání hranické radnice. Jako poslanec pomáhal městu i svými intervencemi ve vládě. U všech významných událostí, které F. Šromota v Hranicích zažíval, byl Dr. J. Žáček s ním.

11. února 1884 se F. Šromota oženil s Marií Amálií Šindlerovou, jejíž otec byl majitel vápenek v Černotíně. Výhodným sňatkem se hmotně zabezpečil. V roce 1888 se odstěhoval

³¹ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*. 1924, s. 164-165.

³² FIŠMISTROVÁ, V. František Šromota, proslulý hranický starosta. *Nové Přerovsko*. 20. 11. 1998, roč. 7, č. 46, s. 21.

³³ JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918: VI Činnost Františka Šromoty před příchodem do Hranic. *Hranické noviny*. 14. - 20. 6. 1996, roč. 3, č. 24, s. 3.

do Hranic a začal pracovat jako advokát ve vlastní kanceláři, kterou převzal po JUDr. Eduardu Kallusovi.³⁴ Ten do té doby stál v čele českých, národně uvědomělých občanů ve městě, ale neosvědčil se, proto Češi ztráceli vliv na vedení města. Protože měl F. Šromota silné národní cítění, bylo jasné, že jeho hlavní prioritou bude národní práce. F. Šromota byl činný i žurnalisticky. Publikoval v několika periodikách. Založil Hranicko-lipnické noviny, které se později přejmenovaly na Hlasy z Pobečví a byly tištěny v Družstvu knihtiskárny v Hranicích, jehož byl F. Šromota členem. Své články publikoval například v Našinci, Moravské orlici nebo i v Olmützer Zeitung. Veřejnost informoval zejména o volbách, politických poměrech a jiných národnostně důležitých událostech. Jako nadaný řečník hájil práva českého obyvatelstva Hranic. Jako významný staročeský představitel Národní strany na Moravě vynaložil F. Šromota nemalé úsilí na hospodářské, kulturní a politické posílení veškerého moravského obyvatelstva.³⁵

3.1 Občanská beseda Jurik

Po příchodu do města v r. 1888 se F. Šromota snažil posílit národní uvědomění českých obyvatel Hranic, kteří měli od obecních voleb v roce 1885 ve vedení města německou menšinu v čele s F. Plachkym. Začal svou činnost prací ve spolcích. Již po roce svého působení ve městě byl F. Šromota zvolen předsedou Občanské besedy Jurik. Ta byla založena počátkem roku 1862, kdy se o Vánocích roku 1861 v hostinci „U Petschnerů“ (později restaurace „Na Hradbách“, dnes „Sportbar“) sešli národnostně uvědomělí čeští občané a rozhodli se založit první český spolek v Hranicích.³⁶ Beseda měla za úkol pracovat na povznesení národního uvědomění českých občanů ve městě. Ani její zakladatelé netušili, jak významnou úlohu jejich spolek sehraje v boji o české Hranice. Padesát let se Beseda snažila politicky a kulturně ovlivňovat dění ve městě. Organizovala přednášky, koncerty, pořádala divadlo a provozovala čítárnu.³⁷ Spolky obecně zastávaly významnou úlohu v komunálním životě. Docházelo zde k neoficiálním schůzkám významných městských

³⁴ JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918: VI Činnost Františka Šromoty před příchodem do Hranic. *Hranické noviny*. 14. - 20. 6. 1996, roč. 3, č. 24, s. 3.

³⁵ FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota (1853–1912). *Nové Přerovsko*. 2002, roč. 1, č. 9, s. 8, 9.

³⁶ BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, 1909, s. 127.

³⁷ ULRICH, J. *Pamětní spis besedy Jurik Hranice: 1862–1912, 5. červenec, 1912*, s. 3.

činitelů, kteří zde řešili problémy, konflikty, rozhodovali o strategii dalšího postupu nebo sestavovali kandidátní volební listiny.³⁸

Tři týdny před svým nastěhováním do Hranic se F. Šromota zúčastnil večírku v Besedě, kde vystoupil s myšlenkou, že Hranice vzhledem k poměru českého a německého obyvatelstva, mají právo na českou městskou samosprávu (dle sčítání lidu se v Hranicích v roce 1890 hlásilo k české národnosti 4 697 obyvatel, k německé pouze 2 367, v roce 1900 to bylo již 5 083 Čechů a 2 373 Němců).³⁹ Tato slova besední společnost přijala s velkou radostí. Viděla ve F. Šromotovi budoucí naději, naopak nacionálně smýšlející němečtí obyvatelé Hranic byli od počátku proti F. Šromotovi zaujati.⁴⁰

3.2 Šromotova politická kariéra v Národní straně na Moravě

Na tomto místě bych chtěla zmínit i další významnou oblast, v níž F. Šromota vykonal spoustu záslužné práce, a tou byla jeho politická činnost ve straně staročechů na Moravě. Politické strany se v habsburské monarchii formovaly zpočátku výhradně podle národnostního složení na nacionálním základu. Opravdové možnosti vzniku politických stran nastaly v podstatě až po přijetí prosincové ústavy roku 1867. Avšak složitý volební systém se všemi kuriemi a volebním censem diskriminoval určité sociálně slabší skupiny obyvatelstva.⁴¹ Voliči při volbách do říšské rady a zemských sněmů byli dle placených daní děleni do tří volebních kurií: kurie velkostatkářů, kurie měst, obchodní a živnostenské komory a kurie venkovských obcí. Kuriijní volební systém zavedla již Schmerlingova únorová ústava 26. února 1861. 2. dubna 1873 tzv. dubnová ústava rozšířila počet volebních kurií na čtyři, oddělením kurie obchodních a živnostenských komor. V roce 1893 vláda zmírnila kritéria pro přiznání volebního práva na daňový odvod 5 zlatých ročně. V roce 1896 přibyla k původním čtyřem kuriím kurie pátá – všeobecná. V ní mohli volit všichni ze čtyř volebních kurií (tudíž volili dvakrát) a navíc vznikla nová volební kategorie – každý muž starší dvaceti čtyř let, který nejméně půl roku bydlel bez přestávky ve své obci. Toto byla poslední oprava

³⁸ KLADIWA, P., POKLUDOVÁ A., KAFKOVÁ R. *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914*. 2008, s. 97-98.

³⁹ BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, 1909, s. 33.

⁴⁰ ULRICH, J. *Pamětní spis besedy Jurik Hranice: 1862–1912, 5. červenec*, 1912, s. 6.

⁴¹ MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1996, s. 22.-23.

kuriálního volebního systému, který se změnil až po přijetí všeobecného volebního práva v roce 1907.⁴²

3.2.1 Národní strana na Moravě

Až do 90. let 19. století na Moravě byli čeští, národně uvědomělí občané organizováni pouze v Národní straně na Moravě, která se formovala již od počátku 60. let 19. století. Zpočátku byla stranou všenárodní, postupem času však přibývalo uvnitř strany rozkolů.⁴³ Bylo to dáno tím, že strana prvotně vznikla na nacionálním základu a teprve sekundárně se začínala programově rozdělovat. Národní strana a Německá liberální strana vystupovaly jako strany hájící každá celý svůj národ, nicméně ve skutečnosti z důvodu volebního systému byly určité skupiny obyvatel vyřazeny z politiky a veřejného dění.⁴⁴

V roce 1874 se v Národní straně vytvořilo křídlo mladočechů, které mělo odlišnou politickou ideu. V Praze na sjezdu dne 25. prosince 1874 se mladočeši od staročechů oficiálně odtrhli a založili Národní stranu svobodomyšlnou v čele s Karlem Sladkovským. Zaměřili se především na střední vrstvy. Mezi hlavní rozepře mezi staročeským a mladočeským křídlem patřil odlišný vztah k pasivní rezistenci. Mladočeši zásadně odmítali pasivní formu odporu a pasivitu proti, podle nich, nespravedlivým zákonům.⁴⁵ Na Moravě se do 90. let 19. století významně liberálně angažovali v Národní straně na Moravě mladí advokáti, například Václav Šílený nebo Alois Stránský. V roce 1890 byla na Moravě založena Neodvislá strana lidová na Moravě, v jejímž čele stál A. Stránský. Ten vydával Moravské listy, z nichž vznikly Lidové noviny. Strana se později přejmenovala na Moravskou stranu lidovou.⁴⁶

F. Šromota se svým přítelem J. Žáčkem chtěli v Národní straně na Moravě vytvořit politickou platformu s lidovou stranou.⁴⁷ Dne 20. května 1906 v Brně na sjezdu důvěrníků Národní strany na Moravě, na němž byli přítomni všichni významní činitelé, mezi nimi i F. Šromota, se strana pokusila zmodernizovat. Stále totiž nepodporovala všeobecné volební právo, o což mladočeši usilovali již od svého založení. Na sjezdu podal Michal Ursíny návrh k podpoře všeobecného volebního práva, návrh však staročesi nepřijali (F. Šromota byl také

⁴² VYKOUPILO, L. *Slovník českých dějin*. 2000, s. 672–674.

⁴³ MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1996, s. 29.

⁴⁴ MALÍŘ, J., MAREK, P. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004.*, 2005, s. 19.

⁴⁵ VYKOUPILO, L. *Slovník českých dějin.*, 2000, s. 362.

⁴⁶ Tamtéž, s. 465.

⁴⁷ MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1996, s. 88.

proti). Staročeši se totiž obávali, že přijetím všeobecného volebního práva by se na parlamentárním životě podílely i méně vzdělané či méně movité vrstvy obyvatelstva, což by mohlo přivodit jejich volební neúspěch. Vznikly by totiž nové, pokrokové, levicově orientované politické strany. Odmítáním všeobecného volebního práva Národní strana přestávala být konkurenceschopnou se stranami s masovou základnou. Proto bylo také v zemských volbách v roce 1906 ze sedmdesáti tří poslanců zvoleno pouze sedm kandidátů, mezi nimi v městské kurii i F. Šromota a J. Žáček.⁴⁸ Následující tabulka dokazuje, jak staročeské křídlo Národní strany na Moravě ztrácelo počet mandátů v zemském sněmu a naopak, pokrokoví mladočeši rok od roku získávali ve sněmu stále více křesel.

Tab. I: Rozložení poslaneckých mandátů Národní a Lidové strany v moravském zemském sněmu v letech 1890–1913

České politické strany	1890	1896	1902	1906	1913
Národní strana	31	13	11	7 (Šromota, Žáček)	2
Lidová strana (pokroková)	3	18	18	18	21

Zdroj: Malíř, J. Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861–1918, s. 51.

Odmítání všeobecného volebního práva F. Šromotou bylo vnímáno negativně nejen jeho pokrokovějšími spolustraníky, ale i některými novináři. Například *Hlasy z Pobečví* dne 14. prosince 1912 právě z tohoto důvodu uveřejnily na straně 1-3 polemiku o tom, zda jeho národní práce byla tak záslužná, jak se všeobecně tvrdilo.⁴⁹

Na Moravě si moravská Národní strana ještě dlouho udržela politický vliv. Bylo to dáno silnou pozicí některých významných staročeských představitelů a jejich vazbami ve veřejném a politickém životě. J. Žáček zastával vysokou pozici v politice, ostatní staročeši na vrcholných pozicích v různých národních korporacích. F. Šromota byl například předsedou ústředí starostenských sborů.⁵⁰

⁴⁸ MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1996, s. 93,94.

⁴⁹ FEUILLETON. JUDr. Šromota a JUDr. Štoll. *Hlasy z Pobečví*. 14. 12. 1912, roč. XIV, č. 50, s. 1-3.

⁵⁰ MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám: vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1996, s. 96, 97.

4 Školství v Hranicích v letech 1870–1903

Ve 2. polovině 19. století existovalo v Hranicích několik vyšších škol a značný počet spolků a kulturních institucí. Školský život byl ovlivněn nejen národnostní otázkou, ale také vojenským (Vyšší vojenská reálka a Kadetní škola jízdecká) a lesnickým školstvím. Po vyhlášení republiky v roce 1918 se české školy nadále rozvíjely, naopak německé zanikly. Obecná škola v Hranicích byla založena už v roce 1848 a v roce 1896 byla rozdělena na německou a českou. Židovská škola ve městě působila od roku 1876. První německá dívčí měšťanská škola vznikla roku 1886. Dále ve městě existovala od roku 1898 hospodářská škola.⁵¹

Starosta F. Plachky nechal v roce 1896 přeložit německou lesnickou školu ze Sovince do Hranic.⁵² Přitom již od roku 1873 ve městě existovalo gymnázium s němčinou jako jediným vyučovacím jazykem. Bylo sice otevřeno roku 1871 jako české reálné gymnázium obecné, nicméně po dvou letech pod příslibem státní subvence hranické zastupitelstvo souhlasilo s jeho poněmčením. Navrácení gymnázia do české obce následně trvalo téměř 40 let.⁵³

4.1 První česká soukromá měšťanská škola

F. Šromota měl svou vizi, že pokud budou děti navštěvovat české školy, vyroste z nich národně mnohem uvědomělejší generace. Proto se zaměřil na problematiku českého školství v Hranicích. V této oblasti odvedl velký kus práce páter Karel Loníček, který svým kázáním dovedl v hranických občanech probudit národní cítění. Za tuto svou odvalu byl ovšem potrestán. Starosta F. Plachky se zasadil o to, aby byl páter Loníček z Hranic přeložen. Obyvatele Hranic však myšlenka na zřízení české školy nadchla. Česká strana tak přistoupila k založení soukromých českých měšťanských škol, dívčí i chlapecké. Veřejné české měšťanské školy se zatím kvůli silnému německému odporu zřídit nepodařilo, a tak se v září roku 1897 otevřely první třídy měšťanské školy soukromé. Do škol se v prvním roce přihlásilo 520 dětí.⁵⁴ Finanční záštitu nad těmito školami převzal nově založený (dle vzoru Ústřední matice školské) školský spolek „Gallaš“ pojmenovaný po významné hranické

⁵¹ BARTOŠ, J. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek VI, 1978, s. 133.

⁵² BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 163.

⁵³ BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, 1909, s. 128.

⁵⁴ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 165.

osobnosti Josefu H. A. Gallašovi. Spolek byl založen 31. května 1897 a 17. července 1897 byly schváleny jeho stanovy. Gallaš měl za úkol podílet se na vzdělanosti ve městě zakládáním škol, podporou chudých nadaných studentů, pořádáním besed, přednášek a dalších vzdělávacích aktivit. Při spolku byl také zřízen fond na podporu reálného gymnázia, do něhož přispívali movití občané města.⁵⁵

Tabulka II: Počet žáků v českých obecných a měšťanských školách na přelomu 19. a 20. století v Hranicích

Škola	1900/1	1901/2	1902/3	1903/4	1904/5	1905/6
Obecná chlapecká	203	214	226	264	258	273
Obecná dívčí	236	234	239	274	281	291
Měšťanská chlapecká	118	109	92	132	126	130
Měšťanská dívčí	98	106	114	124	127	119

Zdroj: Bartovský V. (1906, s. 154)

Z uvedených dat je zřejmé, že počet dětí zapsaných do českých tříd se rok od roku zvyšoval. Dle rozdílu počtu dívek a chlapců mezi obecnou a měšťanskou školou lze usuzovat, že „měšťanku“ navštěvovalo méně dívek, než chlapců. Občané města štedře finančně přispívali školskému spolku Gallaš a v té době nikdo nepředpokládal, že finanční situace se v průběhu několika let výrazně zhorší.⁵⁶

Od roku 1899 začaly narůstat problémy s financováním českých škol. Školy měly již šest tříd, přibyla k nim i večerní škola průmyslová, ale nadále zůstávaly soukromými. Starosta F. Plachky je zásadně odmítal převzít do veřejné správy. Na jejich provoz byla nutná suma 20 000 korun ročně. Obyvatelé Hranic sice usilovně sháněli příspěvky pro školský spolek, nicméně peněz ubývalo a německá strana počítala s tím, že převzetí českých škol do státní správy vymění za voličské hlasy v obecních volbách v roce 1901.⁵⁷

4.2 Gymnázium pod německou správou

V období let 1871–1912 byla v Hranicích převaha německých škol nad českými, přestože Němci tvořili pouze jednu desetinu obyvatel města. Vyučovací jazyk, němčina, byl

⁵⁵ FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota. *Přerovské listy*. 2002, roč. 1, č. 9, s. 8-9.

⁵⁶ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 165.

⁵⁷ Tamtéž, s. 166.

používán na většině z nich. Národnostně nejhorší bylo poněmčení gymnázia, které bylo založeno roku 1871 jako české. Hranice usilovaly o založení gymnázia už od 60. let 19. století. Město mělo dobré předpoklady pro rozvoj budoucího ústavu. Zřízení gymnázia nahrávala i výhodná legislativní a vnitropolitická situace a rozvoj středního školství v monarchii. Dalším schvalovacím faktorem byly například ekonomické možnosti města a jeho výhodná poloha. Nejbližší gymnázium s českým vyučovacím jazykem bylo navíc až v sousedním Přerově. Obecní zastupitelstvo v Hranicích se snažilo od září roku 1870 zřídit ve městě reálné gymnázium. 12. listopadu roku 1870 vypracovala komise ve složení: starosta F. Watzlawik, F. Plachky, Antonín Bališ a další návrh na zřízení gymnázia. Na vyučovacím jazyku se komise tehdy ještě neshodla. 14. února 1871, na zasedání komise města, se zastupitelé kladně vyjádřili pro zřízení českého gymnázia a členové komise, s výjimkou dvou, souhlasili s českým vyučovacím jazykem. České obecné reálné gymnázium v Hranicích bylo slavnostně otevřeno dne 1. října 1871 a zatím bylo financováno z obecního rozpočtu. Do prvního ročníku nově otevřeného gymnázia nastoupilo 89 studentů, poněmčenci z Hranic.⁵⁸

25. listopadu 1871 byla moravskému zemskému výboru odeslána žádost o převzetí hranického gymnázia do zemské správy od 1. ledna 1872. Žádost byla schválena. Na začátku roku 1872 však moravský zemský výbor od smlouvy uzavřené s Hranicemi odstoupil. Důvody byly finanční – poslanci schválená nedostačující dotace na financování středních škol na rok 1873. To nebyla dobrá zpráva pro hranické politiky, kteří opětovně žádali u zemského výboru o schválení přijetí školy do státní správy. Na schůzi představitelů města dne 6. července 1872 byl přijat návrh, že vyučovacím jazykem ve třetím a čtvrtém ročníku gymnázia bude pouze němčina a toto bude součástí požadavku o převzetí školy na ministerstvo kultu a vyučování. Žádosti bylo vyhověno a v srpnu roku 1873 byli zastupitelé města seznámeni s ministerským souhlasem o převzetí školy do státní správy. Tato dohoda obce se státem kvůli zavedení němčiny do školy byla kritizována například v Moravské orlici. Češi odmítali uznat těžkou pozici radních při rozhodování o osudu školy z důvodu neschopnosti vydržovat ústav z obecních peněz.⁵⁹

⁵⁸ KADLEC, P. *Počátky gymnaziálního školství v Hranicích*. In: Sborník Státního okresního archivu Přerov 2010, s. 6,8,10.

⁵⁹ Tamtéž, s. 11, 12.

5 Obecní volby v Hranicích v letech 1885–1903

Od 1. října 1885 do 21. července 1903 měli v Hranicích v obecním zastupitelstvu převahu zástupci Němců. Přestože se většina z hranických obyvatel hlásila k české národnosti, díky nepřímému volebnímu právu a majetkovému censu byli Češi ve volbách znevýhodněni, protože německé obyvatelstvo bylo ekonomicky silnější. Voliči volili ve třech volebních sborech, které byly rozděleny podle výše daňového odvodu. V I. sboru volili nejbohatší obyvatelé města, ve III. sboru byl naopak daňový odvod voličů nejnižší. V Hranicích byl I. sbor dlouhodobě ovládán německými zástupci, II. sbor byl (i díky několika českým hlasům) od roku 1885 také v rukou německé menšiny a pouze III. sbor byl vždy český.

5.1 Volby roku 1898

Starosta F. Plachky byl ve vedení města tři volební období, od roku 1890 do roku 1903. V roce 1898 se František Šromota poprvé pokusil o získání hranické radnice. Česká strana věděla, že většinu získá ve III. sboru, ve kterém byla vždy převaha Čechů. Vzhledem k tomu, že II. sbor byl pro Čechy nedostupný, chtěl F. Šromota se svými stoupenci získat I. sbor. Tím pádem by II. sbor zůstal německý, III. sbor český a v I. sboru by Čechům stačilo vítězství o jeden voličský hlas. Česká strana však na boj o ovládnutí I. sboru nebyla tehdy dostatečně připravena. Proto se Češi nakonec volby do I. sboru nezúčastnili (tím pádem zůstal německý), volby do III. sboru se naopak nezúčastnili Němci (ten tedy zůstal český) a rozhodující II. sbor skončil s výsledkem 101 hlasů pro Němce a 50 hlasů pro Čechy. Volby tedy dopadly vítězně pro německou stranu. Německý tisk věnoval tomuto vítězství Němců na hranické radnici velký prostor. Ale bylo to naposledy, co německá menšina zvítězila v obecních volbách v Hranicích.⁶⁰

V důsledku těchto událostí si F. Šromota uvědomil zásadní věc. A to, že není možné čekat, až z českých škol vyjdou národnostně vyspělejší mladí lidé, ale že je třeba zvýšit úsilí české většiny. Snaha českých občanů se tedy zaměřila na získání I. volebního sboru. Tam během času přirozenou cestou vzrůstal počet českých voličů, kteří měli nárok na zařazení do

⁶⁰ BARTOVSKÝ, V. *Hranice. Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*, 1906, s. 134.

tohoto sboru.⁶¹ Někteří hraniční průmyslníci a obchodníci prosperovali (Antonín Kunz a další), tím pádem se na základě volebního censu dostali do I. voličského sboru.

5.2 Volby roku 1901

Volby, které měly proběhnout na jaře roku 1901, se nakonec uskutečnily až v roce 1903. F. Šromota věděl, že v prvním voličském sboru bude třicet voličů. Plán byl získat šestnáct z nich, aby měla česká strana dohromady se třetím sborem jistou většinu na radnici. Do I. sboru bylo nově zařazeno osm českých voličů na základě jimi splněných daňových odvodů. Starosta F. Plachky ovšem nařídil těmto voličům vyměřit nové daně. Proti tomu se ohradil F. Šromota a podal stížnost německé reklamační komisi, aby těchto osm českých plátců daní ponechali ve volební listině.⁶²

Čechům v této věci pomohl poslanec Dr. Václav Šílený (Šromotův švagr), který se ve snaze zachránit oněch osm českých hlasů hranických obchodníků a živnostníků obrátil na českého ministra Dr. Antonína Rezka, který rozhodl, že nově zařazených osm českých voličů může volit.⁶³

V následujícím roce, 20. října 1902, proběhly řádné volby o místo v moravském zemském sněmu za volební obvod Hranice, Lipník a Potštát. F. Šromota byl protikandidátem F. Plachkeho. Výsledek voleb byl 510 hlasů pro F. Plachkeho, 505 pro F. Šromotu.⁶⁴

5.2.1 Úsilí Čechů o vypsání obecních voleb

Starosta F. Plachky nadále odmítal vypsát volby do obecního zastupitelstva z reálné obavy z volební prohry. Přes četná prohraná dovolání a stížnosti u nejvyšších úřadů stále odolával tlaku českých obyvatel města, kteří chtěli volby uskutečnit. Na podzim roku 1902 žádali Češi u správního soudního dvora ve Vídni o umožnění provedení voleb do obecního zastupitelstva. Hranické obyvatele zde 12. listopadu 1902 zastupovali J. Žáček a F. Šromota, německou stranu F. Plachky, Dr. Schücker a Dr. Mandl. Na rozhodnutí soudu ve Vídni čekali všichni hraniční uvědomělí občané v Besedě, večer však dorazil z Vídně telegram, že se jednání odročilo. Čeští reklamanti po návratu vysvětlili, že líčení bylo odročeno na den 3. prosince 1902. Tento den tam jeli čeští zástupci znovu a už v 11 hodin dopoledne dorazil

⁶¹ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 165.

⁶² Tamtéž, s. 167, 170.

⁶³ Tamtéž, s. 171.

⁶⁴ Tamtéž, s. 174.

do Hranic telegram: „Naši vyhráli, zvítězili jsme na celé čáře.“ Hraničtí občané byli nadšeni. Originál telegramu byl vystaven v obchodě na náměstí, jeho kopie rozvěšeny po celém městě. Novina byla odeslána telegraficky do novin a spřátelených měst.⁶⁵ Například sousední Přerov byl Hranicím v národnostním boji vždy oporou. F. Šromotu podporoval významný přerovský radní a městský lékař MUDr. Leopold Riedl, který se snažil, aby Přerov Hranicím v jejich boji pomáhal.⁶⁶ Starosta F. Plachky byl z důvodu kritiky české obce po rozhodnutí správního soudu o možnosti vykonat obecní volby a pod pohrůzkou konání tábora lidu na náměstí donucen konečně vypsát termín konání obecních voleb. Uskutečnit se měly 9. až 18. února roku 1903, ale opět k nim nedošlo. Starosta F. Plachky musel sice do I. sboru zařadit oněch osm nových českých voličů, ale celkový počet voličů I. sboru navýšil ze třiceti na třicet čtyři, což by v tomto sboru znamenalo německou převahu, a to Češi nehodlali připustit.⁶⁷ Proti počtu voličů v I. sboru se město Hranice ostře ohradilo a protestovalo u místodržitele. Proto byly vypsané volby odloženy a místodržitelství rozhodlo, že voličů v I. sboru bude 31 (16 Čechů a 15 Němců). Jeden z německých voličů (Bernard Wolf) v lednu zemřel, takže Němcům zbylo pouze 14 hlasů.⁶⁸

Volebnímu dění na Hranicku se věnoval nejen český tisk, ale zprávy vycházely i v německém tisku. Například Mährisches Tagblatt dne 13. února roku 1903 otiskl článek s názvem „Der Kampf um Weisskirchen“. V tomto článku jsou Češi v boji o hranickou radnici podrobováni kritice.⁶⁹ Naopak v Moravské orlici ze dne 31. ledna 1903 byl v „Denních zprávách“ otištěn článek o praktikách starosty F. Plachkeho a jeho opětovném nedodržení rozhodnutí správního soudu. Moravská orlice informuje čtenáře o Plachkeho navýšení počtu voličů v I. sboru, což bylo chápáno jako poškození českých voličů. Noviny přinesly i informaci o tom, že obecní výbor v čele s F. Plachkym zvolil proněmeckou volební komisi, která se skládala ze tří německých občanů, Leopolda Schneidla, Leopolda Herrmanna a Samuela Hoffmanna a jednoho českého občana Antonína Bališe.⁷⁰

⁶⁵ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 175.

⁶⁶ FIŠMISTROVÁ, V. František Šromota, proslulý hranický starosta. *Nové Přerovsko*. 20. 11. 1998, roč. 7, č. 46, s. 21.

⁶⁷ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 177.

⁶⁸ BARTOVSKÝ, V. *Hranice. Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*, 1906, s. 147.

⁶⁹ Der Kampf um Weisskirchen. *Mährisches Tagblatt*, 13. 2. 1903 roč. XXIV, č. 35, s. 4.

⁷⁰ Denní zprávy. *Moravská orlice*, 31. 1. 1903, roč. XLI, č. 25, s. 2.

Na základě četných stížností hranických českých občanů byl F. Plachky přinucen se dne 3. února 1903 písemně zavázat okresnímu hejtmanovi Vilibaldu Galuskovi, že konečně vypíše obecní volby. Tento protokol podepsal starosta F. Plachky, F. Šromota a zmíněný hejtman V. Galusek.⁷¹

5.3 Volby roku 1903

Moravská orlice ze dne 7. července 1903 informovala veřejnost o tom, že starosta F. Plachky konečně vyhlásil obecní volby na dny od 16. do 21. července 1903. V tomto tisku byla opět zmíněna zásluha F. Šromoty, který byl označen za nejdůležitější osobnost v boji hranických Čechů o získání radnice. Orlice zdůraznila převahu dvou českých hlasů v I. sboru a úplnou spolehlivost všech voličů v tomto sboru a vyjádřila naději, že volby dopadnou vítězně pro české obyvatele.⁷²

V den voleb starosta F. Plachky přizval do města četnickou asistenci, i když on sám se voleb nezúčastnil. Čeští voliči bez problémů ovládli III. sbor. Němci se k volbám do tohoto sboru vůbec nedostavili. Do obecního výboru byli zvoleni tito čeští zástupci: Antonín Boček – obchodník, Hynek Fusek – soukeník, Antonín Bališ – majitel realit, Jan Jambor – bednář, Ludvík Popp – hotelier, František Rozehnal (pokladník školského spolku Galaš, jinak taky pokladník okresní nemocenské pokladny), Karel Helsner – mechanik, Jan Paus – uzenář, František Řehák – rolník a JUDr. F. Šromota. Ve II. (německém) sboru byli do výboru zvoleni: Karel Benischke – obchodník, Jakob Benisch – obchodník, Leopold Herrmann – stavitel, Alexander Hanslian – barvíř, Jan Wolf – krejčí, Samuel Hoffmann – továrník, Richard Heller – továrník, František Kalmann – obchodník, Eduard Zámorský – inspektor pojišťoven, Karel Wymietal – solicitátor. S napětím se čekalo na výsledek volby v I. sboru. Ve volební síni se sešlo 16 českých voličů spolu s hejtmanem V. Galuskem (dostavil se i Dr. J. Žáček), němečtí členové volební komise i němečtí voliči se nedostavili. Pouze písemně cestou radního Františka Kalmanna podali protest proti volbě i složení volební komise. Hejtman V. Galusek však povolal do komise náhradníka Ludvíka Wellarta a po telegrafickém souhlasu o možnosti vykonání voleb v tomto složení, který obdržel z místodržitelství, volby začaly. Jednohlasně byli do obecního výboru zvoleni tito čeští zástupci a jejich náhradníci: Antonín Kunz – továrník, Leopold Černý – kaplan, Dr. Štěpán Kurfürst – c. k. vrchní okresní lékař, Dr. Josef Smetánka – také lékař, Jan Pinkava – c. k. gymnaziální profesor, Dr. František

⁷¹ BARTOVSKÝ, V. *Hranice. Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*, 1906, s. 147.

⁷² Boj o Hranice. *Moravská orlice*, 7. 7. 1903, roč. XLI, č. 152, s. 1.

Toušek – c. k. soudní adjunkt, Jaroslav Bureš – ředitel hospodářské školy, Dr. Josef Mazanec – advokát, Karel Siegel – obchodník, Bohdan Lameš – ředitel měšťanské školy, Ludvík Wellart – velkoobchodník, Jan August Horák – c. k. vrchní oficiál, Antonín Polášek – řezník, Eduard Jaroš – nájemce dvora a Hilarius Kautský – obchodník.⁷³

Hraničtí během dne volby do I. sboru stačili telegraficky informovat regionální tisk o volebním průběhu. Moravská orlice následující den (22. července 1903) gratulovala městu, především pak F. Šromotovi, k vítězství nad německou menšinou. Orlice zmiňuje 100% účast všech šestnácti českých kandidátů zvolených v I. sboru. Po celý den voleb byla redakce Orlice ze všech stran dotazována na volební výsledky.⁷⁴ Ten samý den zařadily také Lidové noviny do sloupku „Telegrafní a telefonické zprávy“ informace o výsledku voleb v I. sboru v Hranicích a tím o ukončení boje hranických občanů o hranickou radnici.⁷⁵

Nově zvolení zastupitelé města Hranic v čele s F. Šromotou zaměřili do hranické Besedy, která sehrála významnou úlohu v průběhu bojů o radnici. Na oslavu vítězství zavřely provoz hranické továrny i obchody. Na radnici vyvěsili občané vlajky s trikolorou. Oslavy ve městě trvaly téměř dva týdny. V nedalekých lázních Teplicích byl uspořádán sokolský slet s účastí 6 000 lidí, na Střelnici měla sraz školská mládež a Hranice se radovaly z vítězných v obecních volbách.⁷⁶

Němci se ještě snažili výsledky voleb napadnout, ale nepodařilo se jim to. Podali stížnost proti volební komisi při volbě do I. sboru (český náhradník L. Wellart). Dne 24. srpna 1903 byly tyto námitky rozhodnutím místodržitelství zamítnuty. 3. září 1903 proběhla na radnici volba nového starosty. Na tuto první ustanovující schůzi se němečtí členové městské rady nedostavili, a volba tak nemohla být vykonána, protože bylo přítomno pouze dvacet jedna členů rady a dle zákona jich při platné volbě starosty muselo být dvacet tři ze třiceti. Na příští schůzi, po udělení pokuty 40 korun za neúčast, již němečtí členové obecního výboru raději přišli. Dne 10. září 1903 byl dvaceti českými hlasy zvolen za starostu města Hranic JUDr. F. Šromota. V neděli 13. září 1903 se konalo slavností uvedení F. Šromoty do funkce. Přítomni byli mimo jiné hejtman V. Galusek, poslanci V. Šílený a J. Žáček a ředitel německého gymnázia. V Besedě proběhl banket pro 92 lidí. Hraničtí Češi tak po mnoha

⁷³ BARTOVSKÝ, V. *Hranice.: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1906, s. 146, 148, 149.

⁷⁴ Denní zprávy. *Moravská orlice*, 22. 7. 1903, roč. XLI, č. 165, s. 2.

⁷⁵ Hranice nám vráceny. *Lidové noviny*, 22. 7. 1903, roč. XL, č. 165, s. 5.

⁷⁶ BARTOVSKÝ, V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 180.

desetiletích zvítězili v obecních volbách nad německou menšinou.⁷⁷ Vítězstvím F. Šromoty v Hranicích se mu otevřela také cesta do zemského sněmu, neboť jak zmínila 23. července 1903 Moravská orlice, při poslední volbě v roce 1902 zvítězil Dr. F. Plachky o pouhých pět hlasů a za současné politické situace ve městě nebude pro F. Šromotu problém ve volbě zvítězit. Zmíněný tisk také vyjádřil naději, že po vítězství ve Vyškově, Hranicích a Litovli v dohledné době Češi zvítězí i v nedalekém Lipníku.⁷⁸

Budeme-li však věřit místnímu hranickému historikovi Václavu Bednářovi, neprobíhal boj o radnici v Hranicích úplně tak, jak o tom informoval regionální tisk nebo Vojtěch Bartovský, autor Statistiko-topografického adresáře o městě Hranice. Volební heslo zápasu „Svůj k svému“ v praxi znamenalo, že na každého občana města, který navštívil obchod německého či židovského spoluobčana nebo jehož dítě navštěvovalo německou školu, bylo útočeno.⁷⁹ Také Dr. J. Žáček, Šromotův přítel a posila celého volebního boje na Hranicku, byl často kritizován za svůj postoj k nižším vrstvám obyvatelstva. Lidové noviny ze dne 16. prosince 1893 obviňují J. Žáčka, že mluví jinak ve sněmovně a jinak na lidových shromážděních. Bylo mu vytýkáno to, že se on a jeho strana (staročeši) obracejí s žádostí o pomoc při národnostním boji českého obyvatelstva na velkostatkáře a šlechtu, což se neslučovalo s národnostními zájmy obyčejného českého obyvatelstva.⁸⁰

5.3.1 Činnost městských zastupitelů po vyhraných obecních volbách v roce 1903

Jako svůj nejdůležitější cíl si ve své funkci starosty F. Šromota stanovil dosáhnout zřízení českého gymnázia (podrobněji se touto otázkou budu zabývat v kapitole 6 – Úsilí radnice o vznik českého gymnázia v letech 1903–1912). Hlavní překážkou byla opět německá menšina, která viděla v českém ústavu oslabení svých pozic. Tato menšina sice byla politicky podlomena, nicméně stále ekonomicky a hospodářsky zůstávala velmi silnou, navíc mohla počítat s vídeňskou podporou.⁸¹

⁷⁷ BARTOVSKÝ, V. V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 180.

⁷⁸ České vítězství v Hranicích. *Moravská orlice*, 23. 7. 1903, roč. XLI, č. 166, s. 1.

⁷⁹ BEDNÁŘ, V. Město Hranice si připomene 100 let od zvolení prvního českého starosty. *Hranické noviny*, 12. 9. 2003, roč. IX, č. 37, s. 5.

⁸⁰ Denní zprávy. *Lidové noviny*, 16. 12. 1893, roč. I, č. 1, s. 3.

⁸¹ JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918. VIII. Úmrtí Fr. Šromoty a snaha o zřízení českého gymnázia. *Hranické noviny*. 28. 6. - 4. 7. 1996, roč. 3, č. 26, s. 3.

Prvotně se však ve městě musely postavit důležité budovy a stavby. Již v roce 1904 se začalo se stavbou mostu přes řeku Bečvu (Hranice leží na jejím pravém břehu). Do konce roku byly položeny základy a zbudován střední pilíř. Na jaře následujícího roku byla provedena klenba nového betonového mostu. Zároveň s mostem probíhala výstavba plynárny, která již o Vánocích roku 1905 osvětlila město. Dále byla v roce 1907 nově postavena budova českých měšťanských škol na Nádražní třídě.⁸² Byly vydlážděny hlavní městské ulice: Farní, Teplická a Wilsonova. Za Šromotova úřadování byla také technicky přepracována otázka dunajsko-oderského průplavu. Také byla vybudována kanalizace.⁸³

Ale i v jiných oblastech veřejného života vyvinul F. Šromota maximální úsilí o rozvoj města. Ať to byla již zmíněná plynofikace města a s ním spojené osvětlení ulic, stavba epidemiologického pavilonu hranické nemocnice, rozvoj školství nebo v nemalé míře zlepšení městských financí a splacení městských dluhů.⁸⁴ V roce 1907 si hraničtí čeští živnostníci a řemeslníci zřídili řemeslnickou besedu. Při sestavování stanov Besedy měl hlavní slovo starosta F. Šromota, který byl valnou hromadou dne 14. února 1910 jmenován čestným členem Besedy.⁸⁵ Dále byla ve městě postavena budova soudu a v roce 1912 se firma Antonína Kunze, první česká továrna na pumpy a vodovody, stala zásluhou F. Šromoty akciovou společností.⁸⁶ Co ale stále nebylo v Hranicích vyřešeno, bylo zřízení českého gymnázia.

⁸² BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*, 1909, s. 131.

⁸³ KRAMOLIŠ Č. *Almanach krajinné výstavy Pobečví: Zemědělství - průmysl - obchod - kultura*. 1927, s. 22.

⁸⁴ BARTOVSKÝ, V. *Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz.*, 1924, s. 181.

⁸⁵ LAPÁČEK, J. *Historie a současnost podnikání na Přerovsku a Hranicku*. 2009, s. 56, 57.

⁸⁶ FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota. *Přerovské listy*. 2002, roč. 1, č. 9, s. 8-9.

6 Úsilí radnice o vznik českého gymnázia v letech 1903–1912

Německé gymnázium v Hranicích bylo pro místní české zastupitele problémem již od svého vzniku. Čeští politici byli přesvědčeni, že k poněmčení gymnázia došlo proti vůli českých občanů. Gymnázium jim vadilo mnohem více než ostatní německé vyšší školy, jako lesnická škola, jízdní kadetka či vojenská reálka. Radnice nejprve chtěla zřídit na státním gymnáziu českou pobočku, posléze otevřít nový ústav s jediným vyučovacím jazykem, češtinou. Již v září 1903, po vyhraných obecních volbách, se tento požadavek projednával na obecním zastupitelstvu.⁸⁷ Nutno podotknout, že konflikty ve městě, do nichž spadal i boj o české gymnázium, se odehrávaly převážně mezi předními představiteli města, obyčejní čeští občané byli s německým obyvatelstvem svázáni fungujícími socioekonomickými vazbami.⁸⁸

Nově zvolení zástupci města se už od onoho roku 1903 snažili vyhnout svým závazkům k německému gymnáziu, přestože se k tomu smluvně zavázali a neváhali se soudit se státem o zbavení této povinnosti. Budova německého gymnázia byla například ve školním roce 1904/1905 již v tak špatném technickém stavu, že F. Šromota školu navštívil a na zasedání obecního výboru v květnu 1905 pak spolu se zastupiteli dohodli další postup oprav. Češi se ovšem nadále nijak nesnažili německé škole pomoci.⁸⁹ Na tomto příkladu lze vidět, že obecní zastupitelé v čele s F. Šromotou znepríjemňovali život německým obyvatelům města, jak jen to šlo.

V roce 1908 se opět konaly obecní volby. Česká obec získala I., II. i III. sbor. Německá pozice ve městě se tím opět oslabil a nově zvolené zastupitelstvo v čele se starostou F. Šromotou se znovu zaměřilo na zřízení českého gymnázia v Hranicích. Toho roku uložil obecní výbor městské radě, aby se tomuto úkolu věnovala s co největším úsilím.⁹⁰

25. září 1910 byla na schůzi Národní jednoty, které předsedal F. Šromota, vydána rezoluce, v níž hraničtí zastupitelé vyzvali vládu, aby jim umožnila otevřít ve městě českou školu. Rezoluce byla zaslána významným politickým činitelům (předsedovi vlády, ministru

⁸⁷ Kadlec, P. *Německé gymnázium v „českém“ městě aneb závěrečné období existence prvního gymnázia v Hranicích (1903–1922)*. In: Sborník SOKA Přerov 2011, s. 53.

⁸⁸ Kadlec, P. *Počátky gymnaziálního školství v Hranicích*. In: Sborník SOKA Přerov 2010, s. 7.

⁸⁹ Kadlec, P. *Německé gymnázium v „českém“ městě aneb závěrečné období existence prvního gymnázia v Hranicích (1903–1922)*. In: Sborník SOKA Přerov 2011, s. 54.

⁹⁰ CIGÁNEK, E. *25 let Českého státního reál. gymnasia v Hranicích 1912–1937: 51 let prvního gymnasia v Hranicích 1871–1922*. 1937, s. 7.

financí i školství, Národní radě atd.). Ani tato rezoluce však nepřispěla k založení českého ústavu.⁹¹

V roce 1911 se opět konaly obecní volby. V této politické atmosféře ustoupila otázka české střední školy do pozadí. V tisku se začínaly objevovat články, které hranické radnici, konkrétně F. Šromotovi, vytýkaly údajnou nevěli ke zřízení českého gymnázia. Stejně smýšleli i rodiče žáků, kterým velmi záleželo na rychlém otevření ústavu. Nutno konstatovat, že starosta F. Šromota leckdy odložil financování možné nové školy, protože obec dala přednost financování jiných projektů, které nesnesly odklad. Myšlenku zřídit český ústav svépomocí a tudíž ho i zafinancovat z odvodů daňových poplatníků F. Šromota nepodporoval z obavy, že by to mohlo odradit některé české voliče a ti by přešli do řad voličů německých. Dále mu tiskem byla podsouvána obava, že zřízením gymnázia by do města přišli noví vzdělaní lidé (profesoři), kteří by jej mohli ohrozit v jeho funkci (něco podobného se stalo v sousedním Přerově).⁹²

Dne 27. června 1911 se F. Šromota již potřetí stal starostou města a jako hlavní prioritu v nadcházejícím volebním období stanovil zřízení české střední školy. Neboť v té době již byly vyřešeny všechny nejdůležitější a finančně nejnáročnější městské záležitosti, zdálo se, že už nic nebude stát v cestě zřízení reálného českého gymnázia. Na jaře následujícího roku vydal obecní výbor toto usnesení: „Počínaje škol. rokem 1912/13 zřízeno budiž v Hranicích komunální reálné gymnasium. Za tím účelem se zmocňuje městská rada, aby A) zažádala u ministerstva kultu a vyučování za povolení ku otevření střední školy, B) navrhla v žádosti vhodného ředitele.“⁹³

Němci na toto usnesení reagovali negativně. Městský zastupitel F. Kalmann podal oficiálně stížnost zemskému výboru, v níž argumentoval především nepříznivým stavem obecních financí. Obec se hájila tím, že když téměř 40 let čeští daňoví poplatníci přispívali na provoz německého gymnázia, je zcela správné, aby nyní německá menšina platila na školu českou. O zamítnutí této německé stížnosti u příslušných úřadů se staral starosta F. Šromota osobně. To se mu podařilo a následně obec požádala Ústřední matici školskou o dotaci 2 000 korun na třídu. Bylo rozhodnuto, že české gymnázium bude umístěno v budově č. p. 35 a ředitelem se stane profesor reálky v Novém Městě Emil Cigánek. Na poslední chvíli

⁹¹ CIGÁNEK, E. *25 let Českého státního reál. gymnasia v Hranicích 1912-1937: 51 let prvního gymnasia v Hranicích 1871-1922*. 1937, s. 8, 9.

⁹² Tamtéž, s. 9-11.

⁹³ Tamtéž, s. 11.

se stihla tříměsíční lhůta před zahájením nového školního roku, kdy musela být podána žádost o otevření gymnázia na ministerstvo kultu a vyučování. Zemská školní rada ji díky přímluvě F. Šromoty s kladným doporučením odeslala do Vídně, kde ji podpořil Šromotův přítel, ministr J. Žáček. Povolení z ministerstva dorazilo do Hranic koncem srpna, kdy se již zastupitelé začali obávat, že ke slíbenému otevření školy v tomto školním roce nedojde.⁹⁴

A tak se dne 20. září 1912 slavnostně otevřelo městské reálné gymnázium. Místní periodika o tom psala jako o jedné ze tří nejvýznamnějších událostí, které zásadně ovlivnily národní boj na Hranicku. Hlasy z Pobečví dne 21. září 1912 popsaly tři nejvýznamnější okamžiky průběhu snah Hranic o navrácení města do české samosprávy. Jako první byl popsán zápis žáků v roce 1896 do nově zřízených českých obecných škol, druhým významným momentem bylo vítězství Čechů v obecních volbách v roce 1903 a třetí, nejdůležitější událostí pro české obyvatele města, bylo otevření českého gymnázia.⁹⁵

⁹⁴ CIGÁNEK, E. *25 let Českého státního reál. gymnasia v Hranicích 1912-1937: 51 let prvního gymnasia v Hranicích 1871-1922*. 1937, s. 12-14.

⁹⁵ FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota (1853–1912). *Přerovské listy*. Říjen 2002, roč. 1, č. 9, s. 8.

7 Smrt Františka Šromoty

F. Šromota zemřel dne 26. října 1912 ve věku padesáti osmi let. Zpávy o jeho úmrtí byly otištěny ve spoustě periodik nejenom českých, ale také německých, například Tagesbote nebo Mährisches Korespondent. Největší prostor byl této události věnován v Hlasech z Pobečví ze dne 2. listopadu 1912, kde byla práce a život F. Šromoty detailně popsána na jedenácti stranách. F. Šromota byl mimo jiné předsedou české kurie sněmu Markrabství moravského, předsedou občanské besedy Jurik, vrchním ředitelem hranické městské spořitelny, členem okresní a zemské školní rady, členem silničního výboru hranického okresu, předseda ústředí starostenských sborů a starostou města Hranice.⁹⁶

F. Šromota byl hranický starosta, který ve městě odvedl veliký kus národní práce. Na Moravě byl osobností, jež byla respektována, jeho autorita ve městě byla značná. Od jeho zvolení v roce 1903 mělo město demokraticky zvolené české starosty až do 2. světové války. Po F. Šromotovi se stal starostou města Ludvík Popp, po něm František Rozehnal (oba Šromotovi spolupracovníci při vítězných obecních volbách v roce 1903), následoval Karel Strnadel, Tomáš Skácel, František Faltýnek, Václav Jonáš, Josef Šindel, František Čajka, Josef Troub, František Čajka a Emil Konečný.⁹⁷

Byl činný v politickém životě nejen v Hranicích, ale také v Olomouci. Patřil k předním politikům Národní strany na Moravě. Byl velice ceněn jako zdatný řečník, za což mu císař udělil Řád železné koruny III. Četná moravská města a obce: Černotín, Bernartice, Klokočí, Mariánské Hory, Rakov a další, mu udělila čestná občanství. Jako poslanec moravského zemského sněmu byl velice aktivní, konkrétně v období 1911–1912, kdy podal ve sněmu spoustu návrhů a pročeských interpelací.⁹⁸

⁹⁶ FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota. *Přerovské listy*. Říjen 2002, roč. 1, č. 9, s. 8-9.

⁹⁷ BEDNÁŘ, V. Hraničtí starostové od roku 1916: Ohlédnutí do minulosti. *Hranický týden*. 1. 10. 2004, roč. X, č. 40.

⁹⁸ MALÍŘ, J. *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861–1918*. 2012, s. 705.

8 Praktická část

Téma své bakalářské práce bych mohla využít například v hodinách občanské nauky či dějepisu na 2. stupni základní školy. Formou exkurze by učitel seznámil své žáky s historií města a významnou regionální osobností 2. poloviny 19. století – prvním českým starostou města Hranic, Františkem Šromotou.

Dvou až tříhodinová exkurze by mohla začít u staré radnice na náměstí, na níž je umístěna pamětní deska tohoto významného muže. S žáky bychom u ní ve stručnosti probrali významné vítězství JUDr. Šromoty v roce 1903, kdy česká strana vyhrála obecní volby a na této radnici zasedalo první české zastupitelstvo. Radnice je významná městská památka, která byla postavena v 16. století v pozdně gotickém a renesančním slohu. Zajímavá je především svou vyhlídkovou věží a renesančním portálem. Naproti radnice stojí farní kostel Stěti sv. Jana Křtitele, dominanta náměstí. Výzdobu by si žáci prohlédli během výkladu učitele (pozdně barokní sloh, vitrážová okna, hlavní oltář, architekt František Grimm). Dalším místem, které bychom s žáky navštívili, by bylo Městské muzeum a galerie v Hranicích, kde může právě probíhat výstava Šromotových fotografií a osobní korespondence (zapůjčeno ze SOKA Přerov). Zde by ředitelka muzea podala žákům stručný výklad o životě penčického rodáka. Dále by třída pokračovala na městský hřbitov v Hranicích, kde je starosta pochován. Náhrobek vytvořil akademický sochař Julius Pelikán. Ze hřbitova se třída přemístí k mostu přes řeku Bečvu, který nechal roku 1904 vybudovat František Šromota. Tento betonový most je dlouhý 76 metrů a byl ve své době jedním z největších v celém Rakousku. Za mostem bychom se zastavili u hranické sokolovny, která stojí na pozemku bývalé zahrady Dr. Šromoty a jeho ženy Amálie, která ji po jeho smrti věnovala sokolům. Při výkladu politické situace města zmiňovaného období nelze opomenout vliv židovské obce na proněmecké výsledky voleb, proto by žáci mohli v rámci lepšího pochopení této problematiky navštívit židovskou synagogu či židovský hřbitov, který se shodou okolností nachází hned vedle budovy hranického gymnázia, o které JUDr. Šromota tak usilovně a dlouho bojoval. Cestou zpět do školy by exkurze pokračovala prohlídkou hranického zámku, který byl majetkem rodu Dietrichštejnů, je vystavěn v renesančním a barokním slohu a od roku 1998 zde sídlí městský úřad. Na konci exkurze by žáci obdrželi pracovní list a na základě jeho zpracování by si utřídili poznatky a informace. Otázky v něm by měly být kladeny v závislosti na věku žáků.

8.1 Pracovní list

Pracovní list pro žáky 2. stupně základních škol na téma Historie města a osobnost Františka Šromoty

1.	Kdo byl František Šromota?	<i>1. český starosta v Hranicích</i>
2.	Jaké národnosti byl starosta Hranic před Františkem Šromotou?	<i>Němec</i>
3.	Na výstavbě kterých významných městských staveb měl Fr. Šromota největší podíl jako starosta?	<i>Most přes Bečvu, gymnázium, Sokolovna, plynárna</i>
4.	Která z těchto staveb se ti zdá nejvýznamnější a proč?
5.	Co tvoří dominantu hranického náměstí? Čerpáno z: httpmic.hranet.czcsstavebni-pamatkyfarni-kostel-steti-sv-jana-krтитеle.html	<i>Farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele</i>
6.	Kdo byl majitelem zámku v Hranicích až do roku 1945? Čerpáno z: httpmic.hranet.czcsstavebni-pamatkyzamek.html	<i>Šlechtický rod Dietrichštejnů</i>

7.	Kdo byl zakladatelem města Hranic?	<i>Mnich Jurik</i>
5.	Čím se zasloužil Fr. Šromota o rozvoj vzdělanosti českého obyvatelstva ve městě?	<i>Zřízení českých obecných a měšťanských škol a gymnázia</i>
6.	<p>Ve kterém století byla postavena budova staré radnice?</p> <p>Čerpáno z: httpmic.hranet.czcsstavebni-pamatkystara-radnice.html</p>	<i>V 16. století</i>
7.	Jak se jmenoval školský spolek, který financoval provoz soukromých českých škol?	<i>Školský spolek Gallaš</i>
8.	Kdo stál na straně Němců v boji o hranickou radnici?	<i>Židé</i>
9.	Jaké bylo původní povolání Františka Šromoty?	<i>Advokát</i>
10.	Kdo vytvořil náhrobek na hrobě Františka Šromoty?	<i>Julius Pelikán</i>
11.	Kde se scházeli národnostně uvědomělí občané města na konci 19. století?	<i>V Občanské besedě Jurik</i>

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se nejpodrobněji zabývala obecními volbami v Hranicích v letech 1885–1903 a volebním vítězstvím českých voličů v roce 1903. Hranice již od dob svého vzniku patřily mezi česká moravská města. Převzetí radnice německou menšinou v roce 1885 bylo českými politickými představiteli města vnímáno jako těžká národnostní prohra a k nápravě této situace směřovala úsilí hranických národnostně uvědomělých občanů v čele s Františkem Šromotou dlouhých osmnáct let. Tak jako ostatní města v zemi se Hranice snažily vymanit zpod německé nadvlády. Národní obrození, probíhající ve 2. polovině 19. století, bylo impulsem k většímu národnímu uvědomění českých obyvatel nejenom ve městě Hranice.

V práci jsem došla k závěru, že ač bylo české vítězství nad německým vedením města ve většině soudobého tisku a v té době vydaných publikací popisováno ne zcela objektivně, nelze JUDr. Františku Šromotovi upřít úlohu nejvýznamnějšího místního politika v mnou zkoumaném období let 1885–1903. Dále je třeba zmínit pozitivní úsilí českých zastupitelů na počátku 20. století o rozvoj města Hranice. Ať už to byla podpora průmyslových podniků, výstavba nemocnice, regulace řeky, výstavba mostu přes řeku Bečvu a především zřízení prvního českého gymnázia, což mělo pozitivní vliv na rozvoj českého školství ve městě.

Krom detailnějšího popisu průběhu obecních voleb v letech 1898–1903 jsem část své práce také věnovala významné události ve městě, což bylo počestění gymnázia, ke kterému došlo až po čtyřiceti letech od jeho poněmčení (1873–1912). Největší zásluhu na tomto měl opět František Šromota a obecní výbor.

Ačkoliv může být dobová literatura popisující národnostní spory mezi českým a německým obyvatelstvem na Hranicku z dnešního pohledu vnímána jako určitá pročeská propaganda, nelze nevyzdvihnout význam osoby Františka Šromoty ve městě Hranice, kde žil roku od 1888 do své smrti v roce 1912.

Tuto práci by bylo možno ještě rozvinout o oblast politické situace na celé Moravě. Moravská Národní strana, jíž byl F. Šromota významným činitelem, se ve 2. polovině 19. století dostala na vrchol a podrobnějším zkoumáním by bylo možné zanalyzovat, proč v prvním desetiletí století následujícího přišla téměř úplně o svůj politický vliv.

Použitá literatura a zdroje

Regionální a celostátní tisk

Der Kampf um Weisskirchen. *Mährisches Tagblatt*, 13. 2. 1903, roč. XXIV, č. 35.

Denní zprávy. *Moravská orlice*, 31. 1. 1903, roč. XLI, č. 25.

Boj o Hranice. *Moravská orlice*, 7. 7. 1903, roč. XLI, č. 152.

Denní zprávy. *Moravská orlice*, 22. 7. 1903, roč. XLI, č. 165.

České vítězství v Hranicích. *Moravská orlice*, 23. 7. 1903, roč. XLI, č. 166.

Denní zprávy. *Lidové noviny*, 16. 12. 1893, roč. I, č. 1.

Hranice nám vráceny. *Lidové noviny*, 1903, roč. XL, č. 165.

BEDNÁŘ, V. Město Hranice si připomene 100 let od zvolení prvního českého starosty. *Hranické noviny*. 12. 9. 2003, roč. IX, č. 37.

BEDNÁŘ, V. Hraničtí starostové od roku 1916: Ohlédnutí do minulosti. *Hranický týden*. 1. 10. 2004, roč. X, č. 40.

FEUILLETON. JUDr. Šromota a JUDr. Štoll. *Hlasy z Pobečví*. 14. 12. 1912, roč. XIV, č. 50.

FIŠMISTROVÁ, V. František Šromota, proslulý hranický starosta. *Nové Přerovsko*. 20. 11. 1998, roč. 7, č. 46.

FIŠMISTROVÁ, V. Penčický rodák JUDr. František Šromota (1853–1912). *Přerovské listy*. Říjen 2002, roč. 1, č. 9.

JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918: VI Činnost Františka Šromoty před příchodem do Hranic. *Hranické noviny*. Hranice: Vltava-Labe-Press, 14. - 20. 6. 1996, roč. 3, č. 24.

JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918. VII. Hranice na přelomu století a obecní volby roku 1903. *Hranické noviny*. Hranice: Vltava-Labe-Press, 21.6. - 27. 6. 1996, roč. 3, č. 25.

JAKUBÍČEK, D. Česko-německé vztahy v Hranicích 1868–1918. VIII. Úmrtí Fr. Šromoty a snaha o zřízení českého gymnázia. *Hranické noviny*. Hranice: Vltava-Labe-Press, 28.6. - 4. 7. 1996, roč. 3, č. 26.

Literatura

BARTOŠ, J. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek VI. Ostrava: Profil, 291 s., 1978.

BARTOVSKÝ, V. *Hranice.: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*. Hranice: Nákladem Vojtěcha Bartovského, 285 s., 1906.

BARTOVSKÝ, V. *Hranický okres: Vlastivěda moravská. II. Místopis*. Brno, 1909, 308 s., [1] mapa na příl. Vlastivěda moravská.

BARTOVSKÝ, V. *V. Hranice a lázně Teplice na Moravě: Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz*. Hranice: Vydavatelské sdružení Bartovský, 1924, 276 s.

BEDNÁŘ, V. *Židé na Hranicku*. Hranice: Pro Město Hranice vydalo nakl. Dost, 2007, 207 s. ISBN 978-80-903903-2-4-

CIGÁNEK, E. *25 let Českého státního reál. gymnasia v Hranicích 1912–1937: 51 let prvního gymnasia v Hranicích 1871–1922*. Hranice: Družstvo knihtiskárny v Hranicích, 1937, 138 s.

KADLEC, P. *Německé gymnázium v "českém" městě aneb závěrečné období existence prvního gymnázia v Hranicích (1903–1922)*. In: Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov: Zemský archiv v Opavě, 2011. ISSN 1214-4762. Kapitola 4 s. 52-68.

KADLEC P. *Počátky gymnaziálního školství v Hranicích*. In: Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov: Zemský archiv v Opavě, 2010. ISSN 1214-4762. Kapitola 1, s. 5-27.

KLADIWA, P., POKLUDOVÁ, A., KAFKOVÁ, R. *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914*. Vyd. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2008, 751 s. ISBN 978-807-3685-959.

KRAMOLIŠ, Č. *Almanach krajinské výstavy Pobečví: Zemědělství - průmysl - obchod - kultura*. Hranice: Knih tiskárna Snaha v Hranicích, 1927, 87 s.

LAPÁČEK, J. *Historie a současnost podnikání na Přerovsku a Hranicku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2009, 319 s. ISBN 978-80-86699-55-4.

MALÍŘ, J. *Biografický slovník poslanců moravského zemského sněmu v letech 1861–1918*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, 887 s. ISBN 978-807-3252-724.

MALÍŘ, J. *Od spolků k moderním politickým stranám : vývoj politických stran na Moravě v letech 1848–1914*. 1. vyd. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1996, 373 s. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta. ISBN 80-210-1273-0.

MALÍŘ, J., MAREK, P. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, 1021 s. ISBN 80-723-9180-1.

NEBESKÝ, J. J. *Hranice*. Vyd. 1. Litomyšl, 2007, 73 s., [80] s. obr. příl. Zmizelá Morava. ISBN 978-80-7185-879-9.

SKŘEBSKÁ, R. *Sochař Julius Pelikán 1887-1969: Katalog výstavy*. Přerov: Městské muzeum Hranice, 2006, 30 s.

Státní ústřední archiv v Praze: *Minulost našeho státu v dokumentech*. Praha: Svoboda, 1971, 334 s.

ULRICH, J. *Pamětní spis besedy Jurik Hranice: 1962-1912, 5. červenec*. Hranice: Družstvo knihtiskárny v Hranicích, 78 s., 1912.

VOŽENÍLEK, V. *Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 174 s. ISBN 978-80-244-1696-0.

VYKOUPILOV, L. *Slovník českých dějin*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Julius Zirkus, 2000, 772 s. ISBN 80-902-7820-5.

Internetové zdroje

Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2013 *Český statistický úřad*. [online]. 26. 3. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Zbrašovské aragonitové jeskyně. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Hranická propast. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Sady Čs. legií. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Stará radnice. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Zámek. *Město Hranice: Turistické informační centrum* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mic.hranet.cz/cs/uvod/>

Seznam příloh

Příloha 1 – První česká městská rada Hranická

Příloha 2 – Pamětní deska Františka Šromoty na hranické radnici

Příloha 3 – Hrob Františka Šromoty

Příloha 4 – Most přes řeku Bečvu

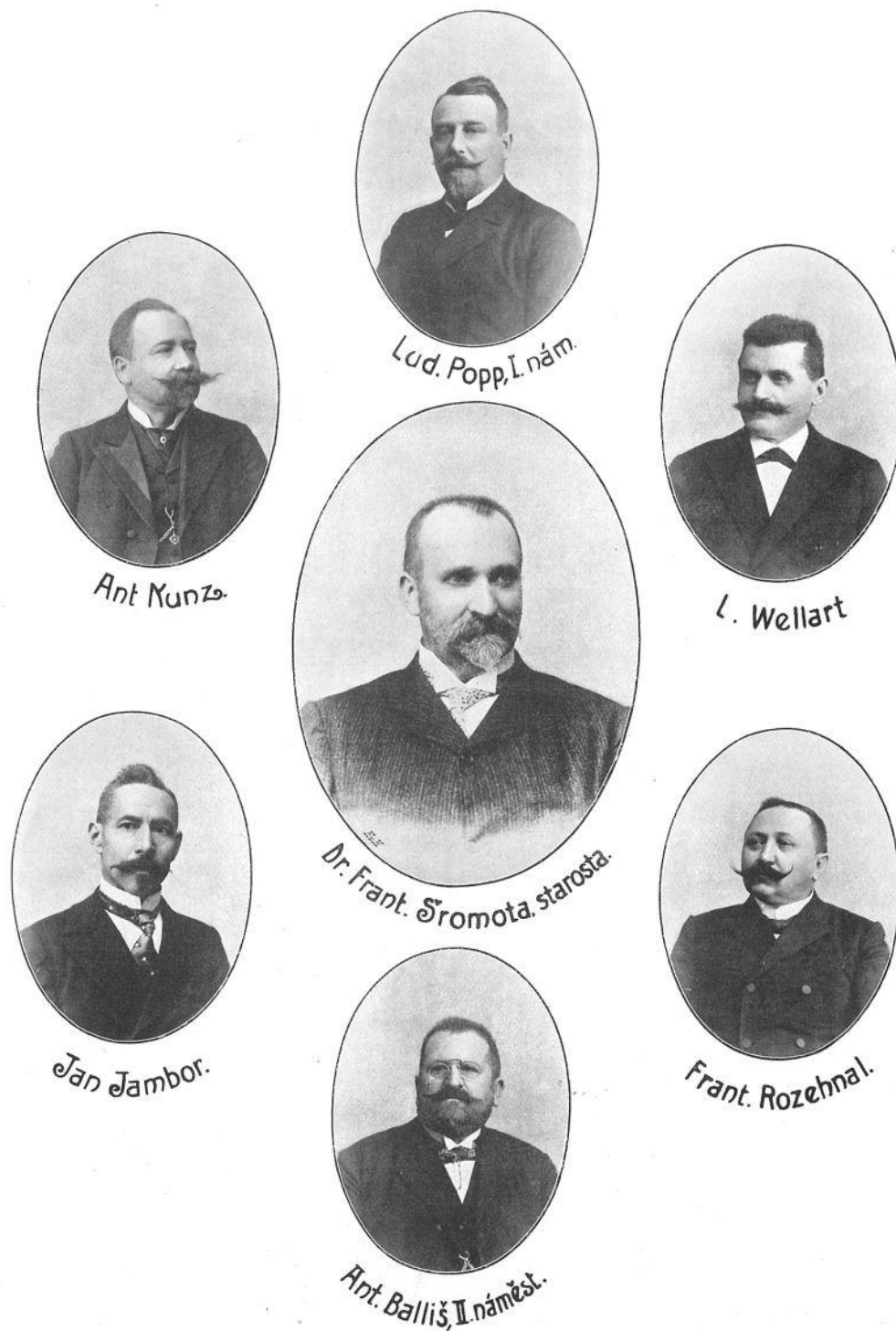
Příloha 5 – Židovská synagoga

Příloha 6 – Židovský hřbitov

Příloha 7 – Hranické gymnázium

Přílohy

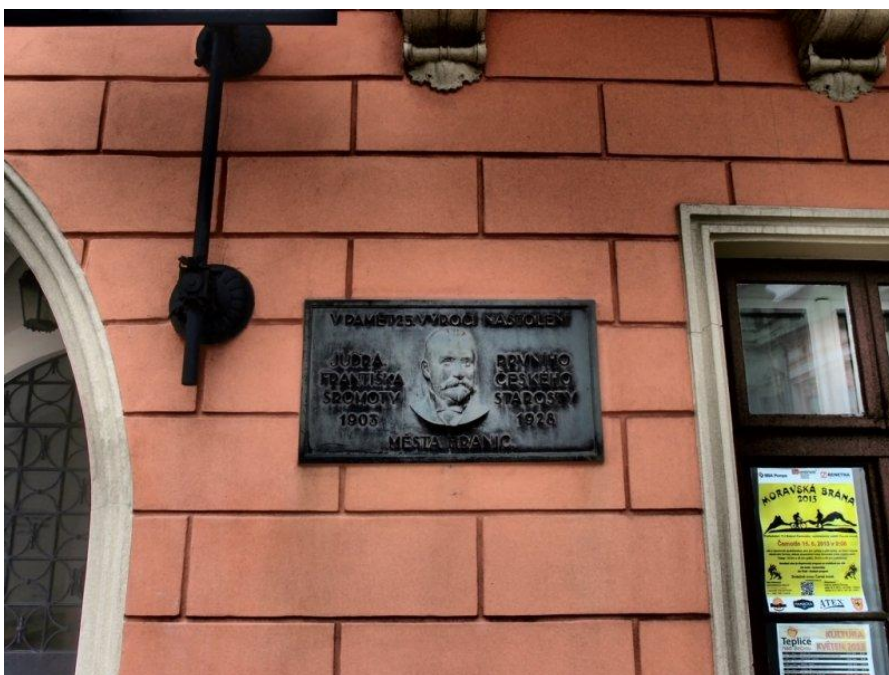
Příloha 1: První česká městská rada Hranická

První česká městská rada Hranická.

Zdroj: Bartovský, V. *Hranice*, s. 143.

Příloha 2: Pamětní deska Františka Šromoty na hranické radnici

Zdroj: <http://mic.hranet.cz/>

Příloha 3: Hrob Františka Šromoty

Zdroj: SKŘEBSKÁ, R. *Sochař Julius Pelikán 1887-1969: Katalog výstavy*. 2006, s. 8.

Příloha 4: Most přes řeku Bečvu

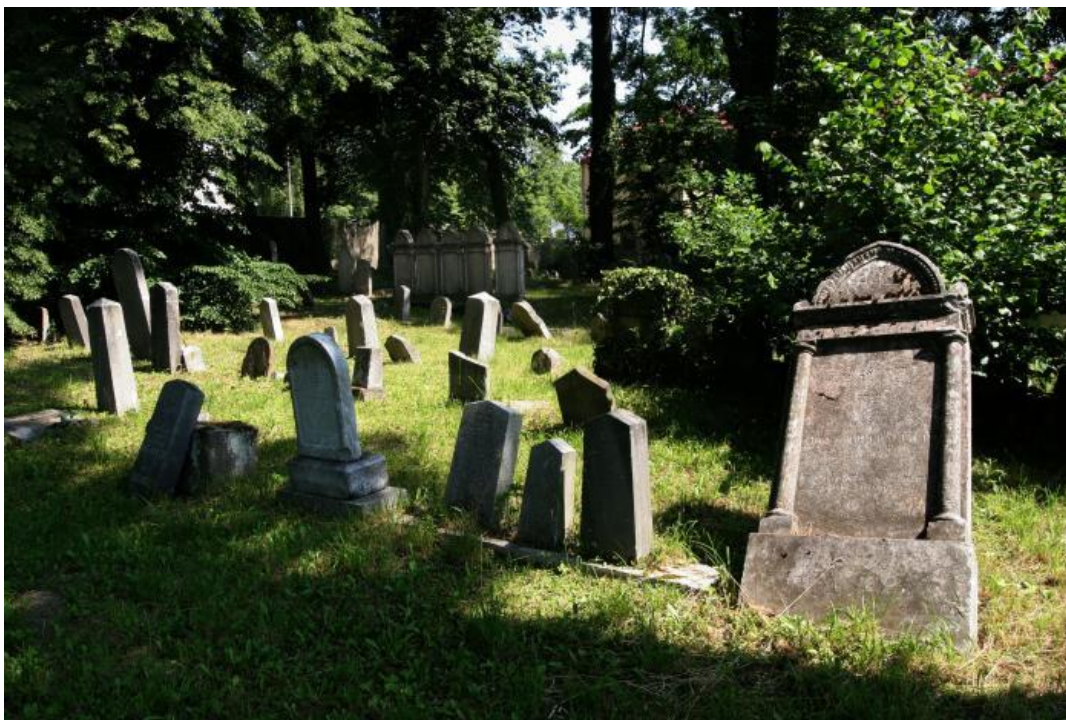
Zdroj: <http://mic.hranet.cz/cs/stavebni-pamatky/most-pres-becvu.html>

Příloha 5: Židovská synagoga

Zdroj: <http://mic.hranet.cz/cs/stavebni-pamatky/synagoga-a-zidovske-ghetto.html>

Příloha 6: Židovský hřbitov

Zdroj: <http://mic.hranet.cz/sstavebni-pamatkyzidovskyhřbitov.html>

Příloha 7: Hranické gymnázium

Zdroj: http://gymnaziumhranice.cz/zakladni_udaje/nase_sk

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Ivona Kubecová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Politická situace ve městě Hranice v letech 1885–1912 a osobnost prvního českého starosty Hranic Františka Šromoty
Název v angličtině:	The political situation in Hranice in years 1885–1912 and the personality of the first Czech mayor of Hranice František Šromota
Anotace práce:	Popis regionálních událostí konce 19. a počátku 20. století ve městě Hranice. Česko-německé spory mezi obyvatelstvem. První český starosta města Hranic JUDr. František Šromota. Počátky českého školství v Hranicích. Politická situace ve městě v letech 1885–1912.
Klíčová slova:	Národnostní spory, radnice, politická situace, volby, starosta, české školství, Židé, židovská obec, školský spolek.
Anotace v angličtině:	Description of the regional events in the end of the 19th and early 20th century in town Hranice. Czech-German disputes among the population. The first Czech mayor of Hranice JUDr. František Šromota. The beginnings of Czech education in Hranice. The political situation in the city Hranice between 1885–1912.
Klíčová slova v angličtině:	Ethnic conflicts, Town Hall, the political situation, elections, mayor, Czech education, Jews, Jewish community, educational association.

Přílohy vázané v práci:	<p>Obrazové přílohy</p> <p>Příloha 1 – První česká městská rada Hranická</p> <p>Příloha 2 – Pamětní deska Františka Šromoty na hranické radnici</p> <p>Příloha 3 – Hrob Františka Šromoty</p> <p>Příloha 4 – Most přes řeku Bečvu</p> <p>Příloha 5 – Židovská synagoga</p> <p>Příloha 6 – Židovský hřbitov</p> <p>Příloha 7 – Hranické gymnázium</p>
Rozsah práce:	43 s.
Jazyk práce:	Český